

PassionLife

4 SÈNG LÙP

HƠ WƠL BƠ TA RŨNGÒT CÙ KÌR MƠ SRĂ BƠ TA KIS TÒM TỬ LỜH
TỜRLAH BUN

www.baovemamsong.org

4 SÈNG LÙP

Hơ wơl bota rngòt cùkìr mơ Sră Bota Kis tòmm tử loh torlah bun

Tòmm tử đô dờ

loh torlah bun konjở pondut bota kis kwo mường đô nă kòn dề dề ropy lòl wơl cau ừ in bota jê sồ mốat jùng! Moya rlau hữ tai, loh torlah bun la dùl goboai jro ndop tòmm nùs nhom joh cau klau mơ cau ừ dề.

Loh mbe loi nằng tomgoi bota klôi snong Dunña dề bal mơ bota neh lam bol khai tus hơ broă loh torlah bun? Loh mbe loi nằng dongtă cau gam ơm tòmm sềng kalke? Loh mbe loi nằng cềng wơl bota sombòi mơ hồ toh ală bota wồl sả boh broă neh loh do?

Sră do ropy dong oh mi wă loh boh bota loh torlah bun la nchi tòmm toh jat mbề bota sềng gở Yàng dề, gít nềng gùng dà Yàng tề lam nằng tomgoi, kono iătt jonau hòi sac Yàng dề nằng hơ wơl bota rngòt cùkìr tử loh torlah bun, mơ kung dong tă cau ừ bal mơ kòn dề pha rlau bota loh torlah bun!

Nằng wă loh, dan pờ Sră Goh mờ 4 sềng lùp:

- 1) Yàng Tom Trồ đơs mbe loi boh bota kis kòn mơnus dề, tòmm hữ gos bota kis tòmm kondul?
- 2) Yàng Tom Trồ đơs mbe loi tòmm tử loh tontuh mham ò gos glai, tòmm hữ gos bota loh torlah bun?
- 3) Loh mbề loi nằng bol he rgoi cềng bota ndac Sră Jonau Niam dề tus hơ glai loh torlah bun nằng cau hữ geh toh glai mơ hòtoh?
- 4) Yàng Tom Trồ hòi sac bol he loh bota loi nằng koryan bota loh tontuh mham ò gos glai kung bề ală cau neh loh ală broă do sỏl?

Boh nam 2011, gos rlau 3 trều cau Lo dòn Yàng bắ mơ oă rlau tai cau tòmm dunña neh geh botê mơ tòmm pà jắ Sră Goh đồ bắ bưon wă, bưon tòm pà nằng pondut bota loh torlah bun, cềng wơl bota sombòi boh broă loh torlah bun. Dan sềng sowi mơ đồ nùs bal mơ ală cau dòn hơ đang plai ù tòmm bota tòmm đră mơ bota rngòt cùkìr tử bun – boh Sră Bota Kis.

Sềng lùp dờ 1: Yàng Tom Trồ đơs mbe loi boh bota kis kòn mơnus dề, tòmm hữ gos bota kis tòmm kondul?

Lài ngan, bota gít wă bol he dề boh bota kis la sềng jat bota dềng mường gơ dề – hữ la Yàng kôn goboah bota kis rlau mơ bota chot. Ponjat tai, wă boh bota kwo mường tòmm kòp bota kis dề nằng gít gùng loh lòt bal mơ cau ndai. Bol he kung sềng bota rơndap Yàng dề ală kòn dề mơ hùi nhă in nằng tử dutdol, bol he đal gít bota kis đô nă kòn mơnus dề sontòm boh dề tử ropy geh mòn tòmm kondul mề.

Sră Goh yal tonggit bota kis la mbe loi?

1) Yàng Tom Trồ la bota kis:

- “Boh dilah cau loi jòi bản añ gen bản bota kis” (Jonau Pondik 8:35).
- “Konrãñ la bota kis bol mê dê” (Yãl Wol 30:20).

2) Yàng Tom Trồ ai bota kis:

- “Tòm tê Konrãñ dê la bota kis kòp phan kis mớ nhom tă jờh jòi kòn monus dê” (Jop 12:10).

3) Yàng Tom Trồ sên dòng màng bota kis:

- Yàng la Botau yò tongguh bota kis añ jê (Đos crih 54:4).
- Yàng la Botau towài bota kis (Đos crih 72:14).
- Yàng la Botau sên gâr bota kis (Đos crih 121:7).

4) Yàng Dong Klàs Jesu, Kòn Yàng Tom Trồ la phan ðàn bota kis dê:

- Yàng Jesu la bota àng dunñia dê (Jang 8:12).
- Yàng Jesu la bota kis tongkah tongkañ (Jang 10:10).
- Yàng Jêsus la bota kis gam sùm sùm (Jang 3:16).

5) Srã Jonau Niam Botau Krist dê la Srã bota kis:

- “Gowèt mớ cau geh dong klàs, bô bota kis dê lơh gờs kis” (II Kôrintô 2:16).

Yàng sên dòng màng bota loi tòm jờh alã bota mớ Yàng neh công gờs taih?

Bota hon chò dòng rlau jờh Yàng dê tòm bota công gờs hỡ la kòn monus.

- “Tũ añ tonggòr sên alã tap trồ la broã boh ràs tê Konrãñ lơh, kónhai mớ alã somañ mớ Yàng neh rondap nèn, gen jòi kòn monus la nchi mớ Konrãñ kah taih? Kòn monus la nchi mớ Konrãñ wèt sên taih? Konrãñ công gờs kòn monus gohũc mớ Yàng Tom Trồ đô êt, tondau sôgôn botau goklô mớ ryũ ryom khai in” (Đos crih 9:3-5).

Bota loi lơh bota kis kòn monus dê gôlik kwo màng behỡ taih?

Kòp bota kis kòn monus dê gôlik gờs kwo màng la tài boh Yàng Tom Trồ neh công gờs kòn monus be rùp sã Konrãñ.

- “Yàng Tom Trồ đờs lah: ‘Bol He lơh gờs tẽ kòn monus be rùp He mớ tòm toh be He nàng khai at bỏ alã ka tòm dàlềng, alã sêm hođang trồ, alã phan poan jờng tòm hùi, alã phan poan jờng tòm brê hođang ù, mớ alã phan wìn nsròng lam jờh ù tiah.’ Yàng Tom Trồ công gờs kòn monus be rùp Konrãñ, Konrãñ công gờs kòn monus be rùp Yàng Tom Trồ, Konrãñ công gờs cau klau mớ cau ùr” (Sonròp gôlik gờs 1:26-27).

Bol he gọi gít alã bota kwo màng loi boh bota kis kòn monus dê taih?

1. Bota kwo màng tòm dolam: kòp nã kòn monus kung geh lờm bota kwo màng tòm dolam tài boh kòn monus geh công gờs be rùp Yàng Tom Trồ. Alã bota sờ lam kòn monus dê đờs lah kòn monus gờs bota kwo màng jòng hala loyah, pal càng nàng prap gâr hala ò, sên jat bota chàì gọi hala broã nàng lơh. Porlỡ wol, Srã Goh hơ wol lah kòn monus jat be òs mòng sùm gờs bota kwo màng, tài boh he neh geh công gờs be rùp sã Yàng Tom Trồ.

2. Bota kwo màng ring ndròm bal: Joh tól nă, cau klau bal mớ cau ừ, prăn koldang hala kwet golte, bulah gorê hơ joi botiàn loi kung geh bota kwo màng ring ndròm bal tài boh he neh geh crong gos be rúp sả Yàng Tom Trồ.

3. Bota kwo màng lin rlau joh: kòn monus dồng màng rlau mớ ală phan ndai mớ Yàng neh crong gos. Bota pal cãng la bol he tonchot dô nôm sur nằng rông dô nă kòn dề hala tonchot dô nă kòn dề nằng rông dô nôm sur. Phi bota kis kòn monus dề sùm la tomgơl bota hỡ nằng dỏp wol dô bota êt kwo màng rlau (priă jên, sonda is, bota longap longai).

4. Bota kwo màng sùm sùm: boh he geh rúp sả be Yàng Tom Trồ gam sùm sùm gen tàng he rỏp dỏp geh bota kwo màng lin rlau bal mớ bota kis gam sùm sùm Yàng Tom Trồ dề, hala bol he rỏp lik ngai boh Yàng. Cau dòn Yàng pal loh lỏt mớ gỏp dô bả ring niam tom jonau đơs, broă loh, cềng cau ndai tus tòm bota gơjrañ sang glai mớ ỏn nùs dòn hođang Botau Krist nằng dỏp bota kis gam sùm sùm.

Behỡ, bota geh crong gos jat rúp sả Yàng Tom Trồ tởgỏm:

1. Joh tól nă neh geh Yàng Tom Trồ dỏp gỏnoar kòn monus, geh sonda la gỏnoar mông ỏs. Tòm hỡ, gỏnoar geh kis la dồng màng rlau joh, dilah roh gỏnoar do gen kòn monus roh joh bota ndai.

2. Bol he ẫn bal dô nôm broă nằng prap gờ gỏnoar pal dỏp geh cau rbah lỏi dề (Jonau pơndik 29:7), cau dòn sa in (Jonau pơndik 31:5), cau gỏkỏl sang lỏi (Jonau pơndik 31:8), cau moat jrùng mớ cau rbah lỏi in (Jonau pơndik 31:9), boh bol khai la cau sonrỏp gỏkỏl sang lỏi gỏnoar pal cãng kòn monus dề mớ bol khai ỏ tól prăn nằng sền gờ is sả he.

3. Dilah bol he kỏn gờboh Yàng, bol he kung pal kỏn gờboh cau ndai: gos dô bota gỏđềt bal mông ỏs digủl bota kỏn gờboh Yàng mớ kỏn gờboh cau ndai. Rỏn boklỏn cau rbah la sền ỏsỏp Yàng Tom Trồ (Jonau pơndik 14:31). Jỏng roYàng Tom Trồ moya srat rma kòn monus la cau neh geh crong gos bosủt be rúp sả Yàng hỡ la bota bassil mớ ỏ di pal (Jakỏ 3:9).

4. Bota kwo màng kòn monus dề chỏl botrut nằng loh broă niam: bota kwo màng tòm dorlam, bota kwo màng ring ndròm bal, lin rlau mớ gam sùm sùm kòn monus dề chỏl botrut nằng loh broă songring mớ niam lohỏn ală cau rbah lỏi, cau kong rỏn boklỏn in (Jop 29:12-17; 30:13-15).

Bota sền gỏ cau dòn Yàng dề boh kòn monus gỏwềt hơ broă Yàng Tom Trồ neh sac rwah loh gos kòn monus be rúp sả Konrẫn (Sonrỏp gỏlik gos 1:26-28). Gen tàng, bol he hơ nền lah kỏp bota kis geh crong gos mớ 4 bota kwo màng: tòm dorlam, ring ndròm bal, lin rlau, gam sùm sùm – la ală gỏnoar mông ỏs, sontòm boh gỏnoar geh kis. Do la bota di pal mớ ală cau, ală ntum mpỏl (at dà lỏgar) ai loh dồng màng gỏnoar mông ỏs do, tài boh kỏp nă bol he neh dỏp geh boh Yàng.

Yàng Tom Trồ gỏwềt mbe loi mớ bota tonggỏs, oh kòn bal mớ hủi nhả?

Yàng Tom Trồ sền dồng màng kỏnỏm dềt mớ jỏo bol he in wả rỏ bol khai. Boh sonrỏp, Yàng đơs lah “Tonggỏs tề botỏl ỏă.” Yàng loh cau klau mớ cau ừ gỏlik gos dô nôm poac bal (Sonrỏp gỏlik gos 2:24; Ma-thi-ơ 19:4-6) – la dô nôm hủi nhả. Yàng ai longai mớ sỏr bol khai pal tonggỏs mớ rông siam oh kòn. Yàng neh ai longai bảr đỡ bota sỏr do in (tòm sươn Eden mớ tởnữ dà kỏ – Sorỏp gỏlik gos 1:28 & 9:1,7).

- “Yàng Tom Trồ ai longai longò bol khai in mớ đơs lah: Tonggơs tễ bớol oă, lơh bễng liu ù tiah, lơh ù in dòn duh, at bở ală ka tòm dălềng, ală sềm hođang trồ, mớ ală phan kis wañ hođang ù (Soròp golik gơs 1:28).

Cau Israel yau ờr sền kòn dết be la phan bàn bớh Yàng pà ai, dồ bớta longai longò, dồ sre brê mớ dồ bớta chớh hỏp (Đơs crih 127:3-5; 128). Digolan, bol he dỏp geh mớ, tởn mớ tũ neh hời đân, mớ geh sền la dồ nỏm tềl sỏnio bớta nđac bớh Yàng be bớta lỏt gan rlau Anne dề (I Samuel 1:17-20, 27 mớ 2:18-21).

- Đơs crih 127:3-5: “Kòn sau la **sre brê** tus bớh Yàng Jehôwa, kòn lik bớh kondul mề la **phan bàn** Yàng ai. Kòn sau cau deh tòm tũ gam kònỏm sả ò gớkroi be ală kam tòm tề cau ling dề. **Longai longò cau lời in gớs kam hỡ bễng tòm dềng khai dề!** Khai ropy ò bắsil tòm tũ khai tồmlah mớ cau sỏ tòm tòm tiah cahrĩa.”

Yàng Jesu dòn dỏp, kỏn gớboh mớ sền dờng mằng kònỏm dết. Kỏnrẫ wả rỏ, ai longai mớ hời đân bol khai in. Yàng tũ kỏnđut kỏnđu bol khai tòm tề, tồmbớh bớ mớ ỏn tề hođang bol khai nằng hời đân mớ ai longai. Yàng sỏnio lah bol khai la kớh lớbỏn niam mớ dòn song, mớ kung ỏm song digùl lờgar Yàng Tom Trồ (Mathiơ 10:13-16). Yàng kung ai dồ nỏm bớta lah porhong bañ lơh gotup tís hala bớkỏu kònỏm dết (Mathiơ 18:5-6).

- “Cau cềng ală kònỏm dết tus hớ Yàng Jesu, nằng Kỏnrẫ in ỏn tề hođang bol khai. Ală cau bớtề lah porhong ală cau cềng hỡ. Dở Yàng Jesu gỏ behở gen gớjrañ mớ đơs mớ ală cau bớtề lah: Lời tề kònỏm dết tus hớ Añ, bañ bớkỏu bol khai; bớh lờgar Yàng Tom Trồ gớrề mớ ală cau be bol khai. Di ngan Añ đơs mớ bol mề, cau lời ò dỏp lờgar Yàng Tom Trồ be dồ nả kònỏm dết, gen ò geh mut tòm hỡ ò. Chỏp Kỏnrẫ kỏnđu bol khai, ỏn tề hođang bol khai mớ ai longai longò bol khai in” (Mak 10:13-16).
- “Ai cau lời bớh sỏđan Añ mớ wả rỏ dồ nả kònỏm dết be dồ, hỡ la wả rỏ Añ. Moya cau lời lơh gotup tís dồ nả tòm ală kònỏm dết neh dòn Añ dồ, gen chan kot mpal lữ dờng di ngỏo cau hỡ mớ tởnkram khai tòm kỏnằng dălềng la niam rlau (Mathiơ 18:5-6).

Tòm sả Sỏrỏp golik gơs 1:28, Yàng Tom Trồ jào kòn mớnus in gỏnoar pal tonggơs ỏh kòn. Deh kòn, rỏng siam mớ bớ bớtào hừi nhả geh Yàng jỏng rỏ be dồ nỏm ằng kỏ bớta nđac liu lằc tus bớh Kỏnrẫ. Tòm ngai dồ, ai lơh moat jrừng ngan, oă cau sền kònỏm dết be bớta añ kỏnjở mớ bớkỏwả, bớun soh nằng sang sỏrbỉ – bol khai ò geh sền dờng mằng be la bớta longai longò Yàng ai.

Bớta kis kòn mớnus dề sỏntòm bớh tũ lời? Cau ò hết deh geh kỏp la kòn mớnus sỏl ỏ? Sả Gỏh đơs mbe lời? Cau jak chàì đơs mbe lời?

Yàng ai tonggit bớta kis sỏntòm bớh di tũ gớ ỏn bun mớ Kỏnrẫ ò cah is kòn dết tòm kỏp tũ lỏmpah golik gơs dờng kới is: ỏm tòm dul hala ỏh nga, kòn dết rỏp lỏt hala kòn pa ntào. Yàng sền jỏh tỏl nả la kòn mớnus mớ hời bol khai la kòn Yàng dề. Davit sền bớta golik gơs dờng tòm kondul mề la broả “pal rngỏt mớ crih crằi ngan” tòm tề Yàng.

Dở sỏnrỏp. Yàng ngui dồ nỏm jỏnau nằng đơs tus kòn dết neh geh deh mớ ò hết deh. Bớta dồ pỏnjat bớh dề Sả Hớ Bal Yau, geh cớh mớ jỏnau Hebỏ, tus dề Sả Hớ Bal Pa, geh cớh mớ jỏnau Grek.

a) Sră Hơ Bal Yau

- Tòm jonau Hebrô, “habanim” – đơs tus dê kòn dết neh geh deh mơ òhết deh.
  - Sơnròp gòlik gơs 25:22, đơs bơh bàr nă kòn gam bun Rebeka dê: “bàr nă kòn tòm tup bal tòm kondul”
  - Đơs crih 128:3, kung đơs tus kònôm dết “Bau ùr mê dê ơm tòm hìu mê, ơp kung be chi ño gòlik plai oă. Kòn sau mê dê ơm gùt dar còròng mê, kung ò gòkroi be ală sombut chi Ôlibe”

b) Sră Hơ Bal Pa

- Tòm jonau cau Grek, “brephos” kung geh nguì nàng đơs tus kòn dết neh geh deh mơ òhết deh.
  - Luka 1:41 “Đỗ Elisabet kono jonau còp sả Mari dê, gen kòn sònđoh tòm kondul...”
  - Luka 2:16 “Chòp bol khai sorbac sorbang lôt tus tềng hữ, gở Mari, Jôsep, mơ oh nga bic tòm bông ñhot”.

Đỗ bàr. Yàng sonio bota gơ ơn bun la sònôm bota kis dê. Sră Goh kung sùm đơs bơh bota gơ ơn bun kòn mơnus dê – “bun dô nă kòn klau” (ò đơs la bun dô nôm poăc mham), mơ kung yal dô nôm gùng dà – “bun mơ deh”.

- Sơnròp gòlik gơs 4:1. **Kain** – “Adam ơm bal mơ Eba, bau ùr khai dê, Eba bun deh Kain”. Eba bun nchi loi? Hữ la Kain. Rài kis Kain dê sònôm bơh tũ loi? – bơh dê tũ gơ ơn bun.
- Luka 1:31. **Yàng Jesu** – Mari geh yal lài la *ơp bun mơ deh dô nă kòn klau*.
- Luka 1:36. **Jang** – Elisabet kung “neh bun dô nă kòn klau”. Mari bun nchi loi? - bun dô nă kòn klau. Elisabet bun nchi loi? - dô nă kòn klau. Bơh tũ loi Yàng Jesu mơ Jang geh kòp la kòn klau? Bơh tũ bun.

Đỗ pe. tũ Mari tus còp Elisabet, Jang – tũ gam bun – neh sònđoh be dô nă kòn mơnus ngan tom tũ gở Yàng Jesu, kung gam tòm kondul sol. Bulah gam pa mơ dết, moya Yàng Jesu neh tolik măt wil toł tòm kondul Mari. Bota do lờh **nền bơh gonap gonoar kòn mơnus kòn dết dê bulah ò hết deh.**

- Đal git dô nă cau loi mơ sònđoh chơh hỏp yal tonggit ngan la kòn mơnus! Tũ Jang ò hết deh neh yal tolik bơh Yàng “Mê loi, Yàng Jesu neh tus rau”, ndròm be broă Jang ơp lờh tòm 30 sonam tonở (Jang 1:29). “Đỗ Elisabet kono jonau còp sả Mari dê, gen kòn sònđoh tòm kondul...” đơs dòng lah: “Bơh tồr ăñ pa kono jonau còp sả ai dê, gen kòn tòm kondul ăñ hòn chò sònđoh” (Luka 1:40-44).
- “Yàng Jesu neh tus rau”. Kònrañ la Yàng mơ kung la kòn mơnus dô bả wil toł mơ tolik măt wil toł bulah tũ hữ Kònrañ ò dòng rlau mơ kònđíp mơ digolan, kung ò hết ơm kỡ tòm hìu kòn. Đơs bơh bota gòlik gơs dòng, Kònrañ gam la poac mham (êt jơ, êt ngai hala dô poh), moya Jang neh đơs lài bơh bota tus Yàng Jesu dê.

Bơh loi nàng git Yàng Jesu neh tus bulah Kònrañ gam dết rhen? Sền sowi nền tòm Luka 1:26-44, 56-57.

Mari ò hê gít la khai neh bun tom tũ mớ cau gonroh tolik mat mớ đơs lah khai ropy bun boh Yàng Hwềng (26). Khai dòp jonaup yal hữ boh cau gonroh mớ “sorbac sorbang” lốt tus mớ tịp Elisabet (39). Jat be gùng dà, Mari pal lốt 115-150 koi sỏ boh dề Nasaret (đah Đang) tus hớ hùu Elisabet tòm bòn đòng Juda (1:29), dah hớ đom mat tóngai mut Jerusalem dề. Digolan ò ngài ir, tài boh Xachari gam duh broă tòm hùu duh khoai Jerusalem (1:5-9). Tũ Mari tus tềng hữ, khai neh geh bun.

Tonở mớ cau gonroh neh lik lốt, lài mớ tũ Mari pờ bờ cốp sả Elisabet gen Yàng neh geh bun boh Yàng Hwềng. Yàng Jesu neh ơm tòm kondul, jỏ la nồo jờ hala nồo ngai, jỏl tus dề tũ Mari tịp mat Elisabet. Sền nền cê, tũ oh nga Jang sỏn đoh hòn chỏ boh gỏ Kòn Yàng Tom Trỏ mớ Yàng Jesu ò đòng rlau mớ kondíp, la Yàng mớ kung la kòn monus dỏ bả wil tol.

Ală bota gỏlik gỏs tom tũ Jang (gam tòm kondul Elisabet 6 konhai, 1:36), boh but tus bỏ kàr be mpàng tề cau klau. Mari neh ơm tai mớ Elisabet 3 konhai, tus dề tũ deh Jang (1:56-57). Do la bota loh nền dut dỏl, ală broă gỏtơn tus dan sền tòm sả Luka. Tòm tap 1:26-44 yal la mềng la êt jờ, êt ngai hala dỏ poh, ală kòn dềt neh deh ngan la kòn monus dỏ bả wil tol.

Cau jak chàl botê be Sră Goh boh bota kis kòn monus dề sỏntòm boh dề gờ ỏn bun sỏl?

Botê! Bota bớsram boh klac mòn bun botê bol he lah tòm tũ gờ ỏn bun, bol he la:

- 1) Dỏ nả kòn monus wañ kis
- 2) Dỏ nả kòn monus kroi is
- 3) Dỏ nả kòn monus wil tol – kis, gỏlik gỏs đòng boh tòm dỏlam.
  - Boh di tũ hữ, ò gỏs phan loi geh tomut rlau mớ phan rỏng siam
  - La dỏ nả cau pa, kroi is mớ mề bẹp – la dỏ nả kroi is
    - Gỏs ală bota cah is: ADN, mpồl mằm, cau ừ cau klau, màu muh, mat,...

Ală cau jak chàl tòm at bỏ hỏđang logar dunñia gỏwèt be bớsram boh klac mòn bun, Keith L. Moore, đơs lah:

“Poac mằm là sỏntòm gỏlik gỏs dỏ nả kòn monus dề. Bota gỏlik gỏs đòng kòn monus dề la bota pojat boh “dà” cau klau tòm klac mớ tap cau ừ nằng loh gỏs poac mằm. Dỏ nỏm “tế bào” is mớ bota loh broă gờ dề sỏñio dỏ bota sỏntòm bol he dề be la dỏ poac sả kroi is” - Keith L. Moore & T.V.N Persaud, tom sả Sự phát triển của con người: Clinically Oriented Embryology, 16.

Dỏ nả cau jak chàl ndai đơs boh sả jan kòn monus, Jonh Clark, đơs be do:

“Kỏp bota kis sỏntòm boh di tũ tòm klac bằ nỏm “tế bào”, dỏ nỏm tấp mớ dỏ “tinh trùng” dềt rlau. Mpồl dềt do ò đòng rlau kondíp hỏđang pang sả do, gỏs tol ală bota pal cằng nằng gỏlik gỏs...rỏndap kal ke sả jan kòn monus dề. Cau mề

mình loh dô broă hỡ la ai “đinh dưỡng” mớ sền gâr.” Jất be Clark, J. Hệ thần kinh: Mạch giao tiếp trong cơ thể con người, sẵ Torsta.

Bota kis sontòm boh di tũ gơ ớn bun

Bota kis tòm tũ bun la bota crih crài mớ la goboai nằg he in duh khoai mớ jòng ro Yàng.

Botau Davit git he ngan la kòn monus boh di tũ gam ơm tòm kòndul mề mớ jòng ro Yàng Tom Trồ! Broă nguì jòнау sonđan “kòn” ai he in git Davit sền khai la dô nằ kòn monus tũ gam ơm tòm kòndul mề, kung bè tũ do sỏl, tom tũ mớ ồng crih sẵ. Motai, ngan la kòn monus tũ gam ơm tòm kòndul mề ỏ đi mình la jòнау song mớ kung crih crài kroi is ngan!

Tòm tũ Davit klôi sonong boh broă gomòn tòm kòndul mề, ồng jòng ro Yàng Tom Trồ: “Boh Yàng neh mòn gớ đah ớnah đolam ản jê, Yàng neh tẳn ản gớ tòm kòndul mề ản jê. ản jòng ro Yàng, boh ản neh geh crong gớ dô bắ pal rngòt mớ crih crài ngan. Crih crài ngan ản broă loh Konrẳn đê, ản git loh ngan” (Đos crih 139:13-14).

Sền ản “video khoa học” crih crài: “Rẳi kis bol he đê tòm tũ ỏ hết deh” (6 phuk) nằg git he ngan la kòn monus tòm tũ gam ơm tòm kòndul. Ai loh niam ngan tũ kòn mề đết sền. Sền tòm www.baovemamsong.org/media hala nguì mằh “QR” đah ma.

Sềng lùp đở 2: Yàng Tom Trồ đos mbe loi boh glẳi loh tontuh mằm ỏ gớ glẳi, torgòm broă loh torlah bun?

Bota loi Yàng kỏn goboh rlau jỏh la bota mớ Yàng ớp sền gâr! Tòm sềng lùp đở 2, bol he gỏ bota boh lam Yàng Tom Trồ đê sền gâr kòn monus cah is boh bota loh jê sỏt mbe loi mớ gùng dà Yàng loh tòm tũ loh tontuh mằm cau ỏ gớ glẳi. Bol he sền gỏ gùng dà Yàng tềlam làng bol Yàng đê hơ wol broă loh tontuh mằm cau ỏ gớ glẳi, tởnở tai, bol he sền jòнау đos Yàng đê boh broă tonchot kòn đết, tòm hỡ gớ broă loh torlah bun.

Yàng Tom Trồ sền gâr bota mớ Yàng kỏn goboh rlau jỏh tòm bota Yàng neh crong gớ mbe loi?

Gùng mớ Yàng Tom Trồ sền gâr kòn monus la boh bota boh lam Yàng dê – ơn nùs nhom boh bota boh lam Yàng dê tòm kòp nùs nhom bol he. Bota boh lam Yàng dê (kung la bota boh lam tòm Sră Goh), rgoi torgòm tòm phâm jonau “kôn goboh cau gúp bòn he be he”.

Bota boh lam neh Yàng tềlam gos bả bota “Bokõu” mớ “Sờ lam”:

- Bota bokõu: “Bañ tonchot cau” (Lik Ejiptơ 20:13).
- Bota sờ lam: “Moya kôn goboh tẽ cau gúp bòn mê dê be sả tòm mê. Añ la Yàng Jêhōwa.” (Lebi 19:18).

Bota bokõu la bokõu broă kôn tonchot cau ò gos glai. Bota boh lam hoi jà ală broă loh lôt nạng sền gâr bota kis kòn monus. Ponyou, sră Yal Wol 22:8 đơs lah: “Tòm tũ bol mê bôt bôtào dơ nơm hiiu pa, loh tẽ rong hiiu gùt đar rkàng hiiu bol mê dê tồ bol mê ò cềng tus bota gokòl glai boh loh gotuh nhâm hođang hiiu bol mê, dilah gos cau loi dũh boh hođang rkàng hiiu”

Bal mớ jonau sờ lam boh bota kôn goboh mớ prap gâr bota pas gos cau gúp bòn he, motai kung gos ală bota bokõu geh cih tòm sră Lik Ejiptơ 20:13: “Bañ tonchot cau”, kòn monus gít bota do la đi pal moya bol khai ò bài dòn dỏp bota đi gùng.

Nạng dòn song tòm Yàng mớ loh jat bota boh lam đi pal Yàng dê, bol he pal loh bả bota do:

1. **Ồ ơn nùs kôn tonchot dơ nă cau loi** (tôi glai tonchot cau).
2. **Ồ loh be ò gít** (dòn dỏp bota hữ mớ ò lah porhơng) broă cau ndai tonchot cau ò gos glai.

Ngan behở, bol he neh dỏp bota sờ lam pal kôn goboh mớ loh cau ndai in ală broă he kôn cau ndai loh he in, dilah tơnữ bol he kung pal lôt gan bota chot. Bol he kung kôn cau ndai hơ wol bol he in, sền gâr mớ dong tã bol he ò kòl jê sồ.

Bota kis cau “ò gos glai” gos gotha mbe loi?

Tòm sră Rôma 3:10 cih ò gos cau loi la ò gos glai, “Ồ gos dơ nă cau loi song ring ò, dơ nă kung ò sol”. Gotha la ò gos dơ nă cau loi song ring dê đap **mắt Yàng Tom Trồ**, jơh tồ nă bol he la cau glai mớ kôn geh Yàng Dong Klàs. Moya tòm ală sră ndai, Sră Goh đơs tus ală cau ò gos glai (Ponđik 1:11, 6:16-17).

Tòm tũ Yàng Tom Trồ đơs tus bota kis ò gos glai hala tondũh nhâm ò gos glai Konrañ đơs boh:

Ală cau ò gos glai dê đap bota boh lam. Jat be bota boh lam, kòn monus geh kòp la ò gos glai jol tus dê tũ geh loh cong la gos glai tòm tũ cahrĩa. Dilah ò behở gen cau hữ ò tìs glai.

Yàng Tom Trồ loh mbe loi tòm tũ cau kôn tonchot cau ò gos glai (tontuh nhâm ò gos glai)?

Bota do loh Yàng in gojrañ rmañ mớ cahrĩa ală cau loh tontuh nhâm ò gos glai, cah ngai Konrañ boh glai tontuh nhâm ò gos glai, ò iắt jonau hoi đơ jol tus dê tũ cau hữ gojrañ sang glai (sả tòm, dà logar be Israel).

Tòm bota yal yau Kain mớ Abel (Sonròp Gólik Gó 4:8-11), Kain tonchot oh khai dê la cau ò gô glai. Khai git lah tonchot Abel (tonchot cau) la tís bôh bota boh lam mông òs Yàng dê geh cih tòm nùs, dolam nùs. Bulah bota bokôu mớ bota boh lam tũ hữ ò hêt geh ai Môise in, la 2500 sonam tơn.

Kain git bota bokôu – “**bañ tonchot cau**” – mớ pôn ndop broă loh he dê mớ jonau đor blac (4:9). Kain git bota boh lam – “**kôn gôboh cau gop he**” – gen tàng khai pôn nằng ăn bota boh lam tòm tũ khai đor “Ăn la cau ê sên gâr oh ăn ơ?” – “Ăn sùm pal sên gâr oh ăn ơ?” Ngan behở, Kain pal loh behở! Yàng kop kôn bota hữ! Bota kis Abel dê la dòng mông, khai hoi tus hơ Yàng.

Behở, Yàng loh mbe loi tòm tũ Kain tonchot Abel? Yàng kono (10) mớ cahrña Kain (11-13) mớ cah is Konrãn ngai bôh Kain (12 & 14). Yàng Tom Trồ hơ wol mớ pe bota – Yàng kono iăt, cahrña mớ cah is:

1. **Konrãn kono jonau cau kong cau loh jê sôt** – be Abel! Yàng hơ pơgôn mớ ală cau kong cau tonchot, bota kis bol khai dê la dòng mông mớ Yàng mớ Konrãn rop loh glai tomal tòm bota cahrña cau tonchot cau.
  - Đor crih 9:12: “Boh Botau sal wol nhâm kah tus di ală cau bôl glar, Konrãn ò hũ jonau hoi dan rac rôc bol khai dê” – bota song ring Yàng dê gam sùm sùm, Konrãn la Botau song nằng bol he gôn kônôm bota cahrña.
2. **Konrãn ai loh gojrañ mớ cahrña cau loh tondùh nhâm ò gô glai:**

Bota ioh bosak botau Manase (697-643 lài mớ Yàng Jesu lik ling): tonchot làng bol ò gô glai tòm Jerusalem, motai kung ơn pơdơng kôn klau khai dê sôl (2 Ală cau botau 21:6). Yàng Tòm Trồ gojrañ ngan mớ sôr poan mpôl ling tus nằng tơnroh Juda... bôh botau Manase neh tonchot oă cau ò gô glai.

- 2 Ală cau botau 24:2-4: “Yàng Jehôwa chồ ală mpôl ling Kalde, ling Aram, ling Môap, mớ ling Ammôn dê tus tòm loh mớ tơnroh Juda... Ngan bota do gôlik tus hơđang làng bol Juda la bôh gonoar sôr Yàng Jehôwa dê, nằng tã tợlik bol khai bôh dê đap Konrãn, tãi bôh ală tòi glai Manase dê, mớ bôh joh ală bota tòi glai khai neh loh, mớ kung tãi bôh nhâm ò gô glai mớ khai neh loh tontuh; bôh khai neh loh Jerusalem in bêng nhâm ò gô glai, gen Yàng Jehôwa ò toh glai khai in”.

Tòm rai Ejeziel (620-570 lài mớ Yàng Jesu lik ling), tơn mông nđô jot sonam, bota tís glai gam pơjat tai gen Yàng Tom Trồ ai bota loh glai kơnj rlau tai tondùh hơđang Jerusalem, cah is bol khai mớ ală lơgar mớ kong loh di tòm Babyôn (605 lài mớ Yàng Jesu lik ling). Tòm ală glai, bol khai neh tís glai tonchot cau ò gô glai!

- Ejeziel 22:3: “Mê rop đor lah: Jehôwa Yàng Tom Trồ đor be do: Dô nom bôn dòng tuh hơđang sã tòm gô bota loh tontuh nhâm, tũ tơngai gô dê neh tus rau, môn ală rúp răt loh bở bol is sã tòm gô”.

Yàng yal lài bôh bota bôl glar rop tus mớ ală cau loh tontuh nhâm ò gô glai bôh cồg nha is khai dê.

- Jakơ 5:1-6: “...nìm rac tễ, hoi driaui tãi bôh ală bota rung rai rop tuh hơđang bol mê...bol mê neh rông lơmă sã he dê tòm ngai loh poac. Bol mê neh loh nêng glai mớ neh tonchot cau song ring...”

3. Yàng Tom Trồ cah ngài Konrăñ boh glăi loh tontuh nhâm, loh be ò git jonau hoi dan jol tus dê tũ do ngan la jonau hoi dan gojrañ sang glăi.

- Esai 59:2: “Moya ală bota tòi glăi ioh bosak bol mê dê neh cah digùl bol mê mư Yàng Tom Trồ bol mê dê; mư tòi glăi bol mê dê neh cang kình mat Konrăñ boh di bol mê, tian gos Konrăñ ò iat”.
- Esai 1:15-17: “Tòm tũ bol mê pò tê bol mê dê, Añ ropy cang kình mat Añ boh di bol mê. Bulah dilah bol mê hoi dan oă jonau, Añ ropy ò iat. Tê bol mê dê bêng nhâm. Rào tẽ sã tòm bol mê, loh tẽ sã tòm bol mê in sàng goh! Tã sang tẽ ală broă ioh bol mê dê boh di đap mat Añ! Ơm tẽ, bañ loh tĩ tai. Botê loh tẽ bota di ngan! Jòi jat tẽ bota song ring, dong tã cau kong ròn boklon, dong tò tẽ ală kòn đoi, bosong tẽ jonau cau yă boklon cau ùr bonrau.”

(18-20: Longai ală cau loi in loh jăt jonau Yàng dê).

Làng bol Yàng dê pal loh mbe loi gowèt mư glăi tontuh nhâm ò gos glăi?

Tontuh nhâm ò gos glăi la neh tĩ tòm bota boh lam Yàng Tom Trồ dê: “Mê bañ tonchot cau.” Ò sên gâr cau ò gos glăi tòm tũ khai kong cau tonchot la neh tĩ tòm bota boh lam Yàng Tom Trồ dê rau: “Kôn goboh tẽ dê cau gop bòn he be he.”

Ală cau tonchot cau mư ală cau loh be ò git boh glăi tonchot cau kung gos glăi ndròm bal, tĩ tòm bota boh lam Yàng dê. Yàng Tom Trồ boto làng bol Yàng dê bañ loh be ò git boh broă tonchot cau, bol khai pal đom jat bota boh lam bal mư bota boklũ .

Tòm sră Yal wol 21:1-9: Yàng ai làng bol Israel in git broă bol khai pal cang loh dê đap broă tontuh nhâm ò gos glăi. Dilah jòi bàn đô nôm bôc cau tonchot, do la bota boto sô Yàng dê bal mư ală goboi:

- Sêng 2:** Ală cau kwang kra ropy lik lôt mư was boh di bôc tus hơ ală bòn đòng gút dar nằng sên bòn loi la rệp rlau joh. Bota was do nằng sên cau loi gos gonoär: cau loi ơm rệp gen cau hữ pal ơmòng bal la bota tongkah “pal kôn goboh tẽ dê cau gop bòn he”.
- Sêng 3-6:** Ală cau kwang kra pal jòi đô nôm konrô dra, tẽ gơ tus tòm tiah cah is mư torpă ngko konrô hữ nằng tonchot. (Sêng 5) Ală cau kwang kra ơm rệp rlau joh nằng sên ală broă geh loh nèn joh. (Sêng 6) Ală cau kwang kra ropy rào tê hođang konrô dra neh geh tonchot.
- Sêng 7-9:** tonrô hữ, bol khai hoi dan “Tê bol hi dê ò gô loh gôhòr nhâm do, mư gar mat bol hi kung ò sên gô mbe neh gôlik gos bota hữ”. Bol khai loh nèn tòm bota koryan “tê bol hi dê ò gô loh gôhòr nhâm” mư bota boh lam sôl “gar mat bol hi kung ò sên gô”, hơ pơgon đô bả nêncê. Ala măt cau tòm làng bol, ală cau kwang kra hoi dan dan Yàng dongtă wol nhâm ò gos glăi neh tontuh do tòm làng bol khai dê.

Bota do siôu ngan jên priă nằng làng bol in sên gô, đon dốp bota neh loh tĩ. Bol khai đal git bota siar roh tòm jên priă (roh đô nôm konrô, roh đô ngai loh broă) mư gos bota torgùm ryũ ryom – mư kung ò rgoi git loh joh bota siôu roh đô nă kòn monus dê. Hữ la đô nă cau ngét ngài mư ropy geh

- 1) On pondong kòn dèt hala tonchot dô nã kòn dèt ò gơs glài la sên ò sọp dê Yàng mơ loh Yàng in gojrañ rmañ. Loh be ò git broã tonchot kòn dèt mơ đơs lah: “Do ò di broã añ jê ò”, gen kung pal geh lah porhong dê đap mat Yàng Tom Trồ.
  - “Cau Israel hala làng bol bôdih loi ơm tòm Israel ai dô nã kòn tòm alã kòn khai dê Molok in gen cau hỡ pal kong tonchot...Dilah làng bol tòm mpôl jonum n्हဲm mat bol khai dê tòm tũ gơs cau ai dô nã tòm alã kòn sau khai dê Molok in mơ bol khai ò tonchot cau hỡ, gen Añ rop wèt mat tòm đrã mơ cau hỡ mơ hìu nhã khai dê, mơ tã sang khai mơ joh alã cau jat khai boh di làng bol bol khai dê, tài boh sã tòm bol khai tìs glài rềs ẳr bornàn mơ Molok.” (Lebi 20:2-5).
- 2) Digùl alã cau kis mớ ò geh glài, Yàng sên dòng màng rlau joh alã kòn mớ kòn bol khai geh sên gẳr.
  - “Ai cau loi boh sonđan Añ mớ wã rò dô nã kòn mớ dết be do, hỡ la wã rò Añ. Moya cau loi loh gotup tìs dô nã tòm alã kòn mớ dết neh dòn Añ do, gen chan kot mpal lữ dòng di ngko cau hỡ mớ tonkram khai tòm kòn ẳng dằlềng la niam rlau.” (Mathiơ 18:5-6).
- 3) Yàng Tom Trồ sên broã ỡn pondong kòn dết la broã tonchot jẳn bớsak kòn sau Yàng dê.
  - “Gen ai neh kup alã kòn klau mớ alã kòn ừ mớ ai neh tồnggơs Añ in mớ ỡn bol khai loh gơs kung be phan sa alã rùp rằk in. Bơt dri tolẳr ai dê kẳr hỡ ò tol sớl ỡ? Ai neh tonchot alã kòn Añ jê mớ neh ỡn bol khai loh gơs phan ỡn chu alã rùp rằk in.” (Ejekieli 16:20-21).
- 4) Ỗn pondong kòn dết la glài mớ Yàng sên ỡh rmo h rlau joh.
  - “Bol khai neh bơt alã tiah jớnhơ Baal in tòm thông kòn klau Hinôm, chu kòn klau kòn ừ he tòm ỗs, ỡn Molok in, la bơt Añ ò tũ loi ai gỏnoar sớ; Añ ò tũ loi kớlỏi sonong lah bol khai rợi loh dô bơt cù kớr behỡ mớ loh Juda in tìs glài.” (Jeremi 32:35).

Loh torlah bun geh kòp la ơn pondong kòn dết sol?

Oi di! Ngan la ơn pondong kòn dết, ò di mìnđ đah bota dòn lom ò. Bả bota gowèt tus dề:

- Mề bẹp geh nùs kòn tònchot kòn he
- Chu hala koh sả jan kòn he
- Tac bota kis cau nằng dềp geh bota ndai

Broả ơn pondong kòn dết tòm rài yau òr geh loh nằng pleh klàs bota ò niam (be la ro rañ) hala nằng dềp geh bota botoah boh ală yàng (be la pha lin tòm bota tòm loh). Sền wơl tòm dunñia bol he dề, kòn mơnus loh torlah bun nằng ò kong bàssil, siốu roh, tìp kalke, v.v., hala nằng dềp geh còng tàng, prap lòi jền priă, pòn ndop tìs glài rềs ảr bornàn he dề hala loh niam nùs cau ndai. Dồ bota jề sồt moat jrùng ngan tòm tữ dòn dềp bota wồl sả he dề tòm tữ loh torlah bun la he neh tac kòn he nằng dềp bota ò kwơ mằng rlau.

“Loh torlah bun” la jơnau tòm rài pa do mơ ò geh cih tòm Sră Goh, moya bol he git Yàng bớkốu broả loh torlah bun tãi boh Yàng bớkốu broả tònchot cau (Yal wơl 5:17) – hala kòn tònchot cau ò loh tìs – gen tàng loh torlah bun la tònchot kòn dết mơ la tònchot cau ò gơs glài.

Sền rmê bal loh torlah bun la mbe lòi!

Dan sền rùp mơ video “Do la loh torlah bun” (2 phuk) tòm: www.baovemamsong.org/media

**Yal tonggit lòi boh ală phim ơp sền do boh gơs ală rùp song topă ngan. Cau sền ơp ò khin sền mơ dồ lik, moya ản kòn ngan oh mi sền git bal nằng git loh loh torlah bun la mbe lòi, mơ lòi Yàng loh gotup gothòt tòm nùs nhom bol khai.

**Tữ neh sền ală phim do rau, bả loh gojal, lòi tề bol khai in ràng tólik nùs nhom, dòn dềp tòi glài he mơ lòi tữ hòl dan bal mơ gơp!

Do la broả loh torlah bun!

Video 1

Cau jak chàl Levatino yal loh broả loh torlah bun tòm cớđồa dể 2 (4 phuk)

Video 2

Do la broả loh torlah bun. Bota yal loh cùkìr ngan tòm tữ loh torlah bun. “Quét” mảhmo “tải” brê. Ò đi pal kònòm dết in sền (2 phuk).

Broă reh tolik bun ơm bôđih hìu kòn gen mbe loi taih? Broă do la loh torlah bun sôl ơ?

Ồ! Bun ơm bôđih hìu kòn la bun loh rsòn tòm gùng tap, ơ ơm song tòm hìu kòn. Gơ ơ gọtui ơm tòmhở, dilah ơ koh sang gen cau mè ơp chơt.

Pal git lah, loh torlah bun là broă ơm nùs kôn tơnchơt kòn tòm kơndul. Tũ reh tolik bun ơm bôđih hìu kòn, bulah git lài bota chơt kòn dết dề moya bota dut dơl la dong tã cau mè, ơ di la tơnchơt kòn. Dilah bota jak chàl rlaw “y học” dề tòm ngai tơn ơ ai “phôi” bun ơm tòm tòm hìu kòn dồ bả ring longai, gen hữ la broă di pal nàng loh.

Sềng lùp 3: Loh mbe loi nàng cềng bota ndắc Jonau Niam dề tus mề glài loh torlah bun nàng kòn mơnus geh toh glài mề hồ toh taih?

Broă pòn ndop tòi glài mơ ơm bắssil bơh tòi glài ơ khin yal tolik ơp loh roh lomphah nàng lốt gan bota ndắc Yàng dề bal mơ bota hồ toh bơh tòi glài.

Lốt gan bota ndắc Yàng dề geh jòi bàn tòm bota: dồp geh bota toh glài bơh Yàng mề lốt gan nùs nhom sàng goh, bơh hữ ală tòi glài ndop ndơ ơp gơlik gơs bota hòn chơ geh rằng tolik mơ la dồ bota loh cong kơi is bơh nùs ndắc Yàng dề bơh Botau Krist. Lốt gan bota tòm gơl do digơlan sorbac sorbang hala rơlễ, moya pal sùm geh lốt bal mơ bota dòn.

Pe cơndòa bơh ơm bắssil bơh tòi glài ơ yal tolik tus dề tũ Jonau loh cong geh rằng tolik.

1. Đơs cơih 32: 1-5: Bota dòn tòm bota yal glài mơ gơjrañ sang glài

Bol he sềng gồ tòi glài gơ loh mbe loi? Bol he sùm kôn pòn ndop glài he dề, be botau Davit (sềng 3). Moya ơ yal tolik glài gen loh bol he in lề lac (sềng 3). Bắssil bơh tòi glài cềng wơl bota kơnjở, jề sồt, bắssil, potwơl (sềng 4). Dilah he dòn dồp mơ yal tolik glài (sềng 5) gen Yàng ơp toh glài mơ hồ toh rài kis he. Longai cau loi in geh hồ toh bơh tòi glài mơ cềng tus hơ bota ndắc (sềng 1).

Bơh bota dòn:

- Hơ bal** mơ Yàng lah ală broă he neh loh la iơh bơsak mơ Yàng gơs gơnoar loh glài he.
  - “...Añ neh tìs glài mơ Yàng, mềng dồ nă Yàng lom, mơ neh loh bota iơh bơsak di đăp Yàng. Tồ Yàng geh kòp la song ring tòm tũ Kơnrañ đơs” (Đơs cơih 51:3-4).
- Dòn dồp** glài he mơ đăn Yàng toh tòi glài. Davit neh “gơhuc” bơh ơ yal glài. Ông neh añ kơnjở bơh tòi glài mơ bota bắssil be bota pràn gơhuc soat be kơnhai prang ro rảnh. Gen tàng ông neh yal glài mơ Yàng:
  - “Tòm tũ añ ơ yal glài añ jề, gen sả jan añ lề lac, mơ añ rơndơh jơh ngai mho. Bơh ngai mơ mang tề Yàng dề klon kơnjở hơđang añ. Bota pràn añ jề gơhuc soat be kơnhai prang ro rảnh. Añ neh yal tolik glài añ jề Yàng in, ơ pòn bota tòi glài iơh bơsak añ jề; añ đơs lah: “Añ ơp yal bota tìs glài añ jề Yàng Jềhōwa in”, gen Yàng neh toh bota tòi glài glài añ jề” (Đơs cơih 32:3-5).

2. Esai 53:4-6: bota dòn tòm bota dòn kònòm dề Botau Krist mơ Chi Pong

Bơh bota lơi mớ Yàng toh glài bol he in taih? Rop ò song ring ngan tòm tũ toh glài dô nă cau glài mớ lơi glài dô nă cau ò tìs glài, moya Yàng neh ai bota lơbơn niam, lơi glài Kòn Yàng dê tài bơh tòi glài kòn mơnus. Bol he di pal dòp bota chot tài bơh tòi glài bol he dê. “Bơh jền tongai tòi glài dê la bota chot” (Rôma 6:23), moya Yàng neh kong chot ala bol he in. Yàng neh ai Yàng Jesu (la Botau sàng goh) be la bota lơi glài ala tòi glài bol he dê, nằng bota song ring Yàng dê geh jòng ro kung be yal tólik nùs ndác songit Yàng dê hođang joi kòn mơnus. Yàng Jesu neh rwat ala bơh tòi glài, cềng wol bota toh glài cau lơi in gojrañ sang glài mớ gơn kònòm tòm Yàng. Tòm bota bơh lam kòn mơnus dê, dilah lơi glài cau ndai bảr dờ mớ mềng tìs dô nom glài gen la bota ò di pal.

Yàng Jesu neh tom jờh glài he nằng he in dòp geh bota toh glài. Bơh hỡ, tòm rài kis bol he dê, bota lơi pal lơi glài gen rop kong lơi glài.

Tòm tũ lơi torlah bun, Yàng Jesu neh hờr nhàm hođang chi pong nằng pòn bota tìs glài he dê (kong ala) bơh glài tontuh nhàm ò gờs glài mớ glài lơi be ò git. Tũ dòn Botau Krist, bol he dòn lah:

1) Yàng Jesu neh kong chot bơh jờh ală tòi glài bol he dê, tòm hỡ gờs glài bàssil rlau jờh la lơi torlah bun.

2) Yàng Jesu neh ăñ onòng jờh bota lơi glài bơh tòi glài bol he dê, tòm hỡ gờs glài lơi torlah bun.

Bơh bota dòn, bol he:

3) Jờh nùs **gờn kònòm** tòm Botau Krist bơh Kònrañ neh kong ala bota gojrañ dồng Yàng Tom Trồ dê bol he in.

- “Moya Kònrañ neh bơh tòi glài bol he mớ kong tềl sồt, bơh bota lơi bớsak bol he dê mớ kong tònlê, bơh bota lơi glài Kònrañ kong mớ bol he geh lóngap longai, bơh tềl sồt Kònrañ dê mớ bol he geh sỏmbòi” (Esai 53:5).
- “Tòm kòn hỡ bol he geh bota towài glài bơh nhàm Kònrañ dê, geh toh ală bota tìs glài bol he dê, jat bota ndác dồng ngan Yàng Tom Trồ dê” (Ephesô 1:7).
- “Tũ do bol he neh gờn kònòm di nhàm Kònrañ nằng geh kòp la song ring, gen solo rlau tai bol he rop kònòm di Kònrañ nằng geh dong klàs bơh bota gojrañ dồng Yàng Tom Trồ dê” (Rôma 5:9)

3. Hebro 9:14. Bota dòn tòm bota ot ơl mớ bota tòm lơi nằng geh nùs nhom sàng goh

Yàng Tom Trồ hòi jà bol he lỏt gan bota rào goh nùs nhom bơh tòi glài mớ broă lơi chot roh nằng duh broă Yàng Tom Trồ Kis gam sùm sùm. Hwềng Yàng Jesu dê neh dong tã bol he lik klàs bơh nùs nhom bớ bớ mớ ai bol he in bota pràn nằng dòp soh rài kis pa, motai bota dòn he dê kung pal tòm đră nằng dòp geh nùs nhom sàng goh mớ ring longai nằng duh broă Yàng.

Gùng lỏt bol he dê pal sỏntòm bơh nùs git ai lơi tởl tòm bota pà ai Botau Krist dê (dong klàs bơh tòi glài yau òr mớ rào goh jờh), mớ tongkah wol sả tòm he ală broă do, hỡ la gùng dà nằng bol he geh lik klàs bơh tòi glài mớ geh sỏmbòi bota jê sồt bơh broă neh lơi. Tòm tũ cà rằk tongkah tòm nùs tởl bol he mớ yả won bơh broă he neh lơi gen bol he pal ai bota dòn mớ khin cha yal tólik

bota dong klàs bol he neh dòn boh Botau Krist. Yàng kòn bol he gos bota gon kònò tò mò bota dong klàs Yàng dè mớ duh broã Yàng in.

Tò mò bota dòn, bol he:

- 4) **Loh jat** jónau niam tò mò nùs tòr he dè mớ loh cong boh tòi glài dồ bã krảnh cê.
- “Toài lah mham Botau Krist dè, la Botau kònò dè Yàng Hwèng Goh gam sùm sùm mớ ớn sả tò mò Kònran ò sòt romañ Yàng Tom Trồ in, gen ropy rào goh nùs tòr oh mi dè lin rlau tai klàs boh alã broã chot nàng duh broã Yàng Tom Trồ gam kis sùm” (Hebr 9:4)
  - “Bol khai neh geh pha lin rlau mớ gờ tài boh kònò dè mham Belat Kòn dè, mớ kònò dè jónau loh cong bol khai dè, boh bol khai ò polai bota kis he dè jol chot (Yal tolik 12:11).

He git lah, he neh dòn geh bota ring lóngai do tò mò tũ bol he ai bota bassil basso ndor golik gos jónau loh cong mớ jòng ro Yàng. Sên “Chinh phục bởi ân điển” tò mò passionlife.com

HÒI DAN: Lòt tũ nàng oh mi in yal glài he mớ kung lòt cau hữ in geh loh cong boh bota khai neh gan rlau. Hòi dà Yàng Hwèng Goh ớn dè gùl mớ hòi dan bal.

Sèng lùp 4: Yàng hòi sac bol he loh bota loi nàng koryan broã loh tontuh mham ò gos glài? Alã cau ndai neh loh broã do mbe loi?

Boh broã git loh Yàng đơs mbe loi boh bota kis kòn mớus dè tus dè broã Yàng hòi sac bol he loh bota loi nàng sên gờ bota kis kòn mớus klàs bota chot ò gos glài. Loh nchi loi mớ loh mbe loi nàng hơ wól jónau hòi sac Yàng dè dồ bã niam rlau joh taih?

Torgòm wól alã gónoar sòr Srã Goh dè gowèt tus hơ bota loh torlah bun mbe loi? Bol he pal loh mbe loi? Kung behở, jat bota boh lam Yàng dè, bol he:

- 1) **Ò bài loh torlah bun.** Bota boh lam sonròp ngan pal loh jat hữ la “Bañ tonchot cau” (Lik Ejipto 20:13). Bañ tonchot cau ò gos glài, bulah broã do rgoi loh sir dồ nòm broã loi tai. Loh torlah bun la tonchot cau ò gos glài. Gen tàng, loh torlah bun la broã tìs. Loh krảnh cê nàng ò tũ loi tonchot kòn he, bulah tìp kalke loi, ponyou, bol he ò tonchot kòn 2 sonam he dè nàng loh sir broã kalke is he dè.
- 2) **Bañ loh be ò git boh broã loh torlah bun.** Bota boh lam dờ bàr hữ la “Kòn gờboh tể dè cau gop bòn he be he” (Lebi 19:18). Loh be ò git kung be hơ bal mớ bota hữ. Tũ he ò jom mat tò mò tũ dồ nã kòn dè 2 sonam kong cau tonchot gen kung bañ jom mat mớ broã loh torlah bun (Yal wól 21:7). Gen, broã pal loh la dong tã!

Bañ lòt hữ bota dòn mhang! Yàng sòr bol he pal loh lòt – hữ la dong tã (Pondik 24:11-12)

- 3) **Bur tẽ bal nàng dong tã cau ò gos glài.** Yàng hòi sac bol he loh jat alã bota rondap nàng dong tã cau ò gos glài klàs bota chot – khin cha hơ wól mớ loh lòt nàng dong tã!
  - “Dong tã tẽ cau gòkòl tus hơ bota chot, mớ bañ sang bota dong klàs cau lòt gosèng tus hơ tiah loh glài tonchot. Dilah kòn đơs: “Sên do, bol hi ò git bota do;” gen Botau kor sonoa nùs cau, ngan ò di sên sòwì bota hữ ơ? Mớ Botau ê sên gờ hwèng soàn kòn ropy

ò git söl ơ? Behở Konrañ rop ò tom wol kòp nă jat broă loh bol khai ò ơ?” (Jonau pondik 24:11-12). Sèng do đơs boh bota ơn nùs tònchot cau ò gơs glài.

a.Bol he ò rgoi loh be ò git mơ ò loh bota loi. Yàng git loh nùs nhom bol he mơ rop cahrña ală broă he neh loh mơ ò loh. Bota loh lôt he dê dồng màng ngan. Bol he pal gan rlau bota rngòt rngot geh chồl tòm dolam nùs boh git lah Yàng wèt sèn broă bol he hơ wol tòm tũ Yàng sôr.

b.Broă bol he loh lôt tòm tũ gồ broă tònchot cau ò gơs glài, bol he loh nàng bota dòn tòm Yàng geh golik gơs tòm rài kis (hala dilah he ò loh gen bota dòn hữ ò golik gơs).

- “Gwèt song ring tẽ di cau lobon loño mơ cau kòn đoi; Cahrña tẽ đô bă song cau bøl glar in mơ cau dòn sa.” (Đơs crih 82:3).
- “Pò tẽ bơ he dong tò cau kloat, bota gơrềng tus di ală cau gokòl sang loi. Pò tẽ bơ kòn cahrña đô bă song ring, mơ cahrña cau moat jrùng mơ cau rbah lòi in” (Jonau pondik 31:8-9).

Loh jat bota tởgòm Yàng Tom Trồ dê boh bota boh lam Yàng dê.

- “Behở bota loi mê kôn cau loh he in, gen loh tẽ bota hữ bol khai in, boh hữ la tởnggume bota boh lam mơ jonau gơnoar hwơ dê” (Mathiơ 7:12).
- “Boh jơh ală bota boh lam geh crap wol tòm đô jonau do: “Mê kôn goboh tẽ di cau gop bòn he be he” (Galati 5:14).

Yàng sỏnio bol he in gùng dà nàng dong tă: Luka 10:25-37

- 4) **Bota yal yau boh cau Samari yal bol he in gùng nàng dong tă (Luka 10:25-27).** Do kung be đô bota bư tê đô bă nêncê mơ loh làng. Bota hữ loh he in roh tũ jơ, jèn priă moya rgoi dong tă bota kis cau ndai mơ loh àng goklỗ sỏndan Yàng, nùs niam lohon bol he dê kung geh ràng tolik boh broă he loh cau ndai in.

Bota yal yau boh cau Samari ràng tolik:

- Cau la cau gop bòn he – jơh tol nă cau loi geh dong tă crih crài boh bota chot.
- Gùng nàng dong tă cau – jơh nùs, ai nùs ndàc songit, loh is, đô bă loh làng, ơn pră jèn mơ tũ tongai.
- Cau la “Cau la cau gop bòn lobon niam” – cau neh ơm wol nàng dong kòl mơ dong tă cau.

Ală bota ponyou loi đơs boh cau neh loh jat bota hòi sac Yàng Tom Trồ dê nàng dong tă cau ò gơs glài? Bol khai neh loh broă do mbe loi?

Bol khai neh sèn gờ cau ò gơs glài klàs boh bota chot tòm rài bol khai dê mbe loi? Bol he rop sèn bal ală ponyou, tonở tai sèn wol bota loh jat mbe loi, bol he rgoi loh nchi loi nàng dong ală kònòm dết rop chot boh broă loh torlah bun tòm ngai do.

1 .ALĂ KROH MƠ GÙNG DÀ TÒM SRĂ GOH

a. **Ruben** neh dong tă Jôsep klàs boh bota tònchot òm oh mi khai dê. Ông neh ai jônau rac dan jôh nùs nàng koryan broă tontuh nhâm ò gos glài. Sơn ròp gôlik gos 37:21-22: “Ruben kono ală jônau hữ, gen dong khai boh tê bol hữ mơ đơs lah: “Bol he bañ tònchot khai. Mơ khai đơs tai lah: “Bol he bañ lơh gohòr nhâm... Khai đơs behữ tài boh khai kôn dong klàs Jôsep boh tê bol hữ dê...”

b. **Ală cau ùr đơng deh tòm Ejipto** neh dong tă ală kòn klau pa deh klàs boh ală cau jòi ton chot tòm rài Môise boh bol khai duh rngòt dê Yàng, ò bài òm jat bota ò song ring cau botau dê, ai gonoar sòr tònchot jôh toĩ nă kòn klau pa deh. Cau botau lùp bol khai gôboai lòi tàng bol khai “lòi ală kòn klau in kis?”, bol khai neh khin cha hơ wơl đô bã chàì rgoi mơ pơnat dong tă tai ală kòn dết. Lik Ejipto 1:17: “Moya ală cau ùr đơng deh duh rngòt di Yàng Tom Trồ mơ ò lơh jat jônau botau Ejipto neh sòr bol khai; bol khai lòi jôh ală kòn klau in kis.”

c. **Mê Môise** neh dong tă kòn he. Khai neh nguĩ đô gùng ndop ndor, pòn kòn tòm đô nôm hìu ring niam (Lik Ejipto 2:1-10). Tonữ hữ, mò neh cềng kòn he lơh gos kòn ròng nàng ai khai in đô nôm tiah ơm ring niam nàng geh dờng mơ lơh sir bota rơndap Yàng Tom Trồ dê. Broă 7:19:21: “Cau botau hữ ai kai lac lèo nàng lơh ioh di joi bơtiàn bol he dê mơ ròn bôklon òng pàng bol he pal sang ală kòn oh nga, tò bañ ai bol khai in kis. Tòm tũ hữ deh Môise, khai hàng mơně kroi is ngan, geh ròng tòm pe konhai tòm hìu khai dê. Tòm tũ Môise kòl sang, gen kòn ùr Pharaôn dỏp ròng lơh gos kòn tòm he.”

d. **Apdia** dong tă 100 nă cau gonoar hwor klàs boh Jesabel, khai neh ai tiah ơm ring niam bol hữ in. I Ală cau botau 18:4: “Gen Apdia neh cềng đô rhiang nă cau gonoar hwor pòn bol khai pram jot nă tòm kòp nôm rgồng lữ, rcang bol khai in bañ mơ dà.”

e. **Rahap** dong tă ală cau kong sòr lôt. Mò neh đơs blac (pòn ală cau kong sòr lôt, đơs blac nàng dong tă bol khai), mơ geh jòng rơ boh bota hữ (Jôsue 2; Jakơ 2:25).

f. **Oă cau** neh đô nùs, đô jônau đơs nàng dong tă Jônathan. I Samuel 14:45: “Moya ală cau Israel đơs mơ Sol lah: “Jônathan la cau neh lơh Israel in pha lin dờng behữ mơ pal kong chot sơi ơ? Nền cê ngan la ò! Ngan be Yàng Jehôwa gam kis sùm, bulah đô dang che sữ hođang bô khai kung rỏp ò rung di ù, tài boh ngai do khai neh lơh broă bal mơ Yàng Tòm Trồ.” Behữ la làng bol neh dong tă Jônathan mơ khai ò pal chot”

g. **Este** neh dong tă làng bol khai dê klàs boh bota pơndut tơnlòi, khai nguĩ bota tòmgoi bota boh lam. Khai neh khin cha pò bơ nàng tò ală cau geh soñio la pal chot (Este3:9-13 mơ 4:14-16). “Añ rỏp lôt tus hơ cau botau bulah bota hữ la tĩs mơ bota boh lam. Mơ dilah añ pal chot gen añ chot” (4:16).

h. **Yàng Jesu** boto bol he nguĩ ală gùng loh làng mơ pràn sả tòm he dê nàng dong tă bota kis kòn monus jat be bota dong kòl cau Samari lobơn niam neh lơh (Luka 10:25).

2. ALĂ KROH MƠ GỪNG DÀ YAU ÒR

a. **Rài sonròp**: tò mò pah rài La Mã (tòn mớ Yàng Jesu lik lín), loh torlah bun mớ tònchot kòn dết sù m gòlik gòs. Mè bẻ sang lòi kòn tò mò brẻ dờ hala tò mò gùng nà ng chot is hala phan brẻ sa káp. Kòn bà geh cau cẻng ròng loh dĩ hala loh ù dri. Hìu jum gòh bẻ dà boto sỏ: “Bả tònchot kòn m dẻ bẻh broả loh torlah bun hala tònchot kòn dết”. Bỏta do geh cìh tò mò “Didache” dỏ nỏm sả tẻ lam boto sỏ hìu jum gòh bẻ dà dẻ. Bỏl khai bẻtẻ: “Gòs bẻ nỏm gùng, dỏ gùng bỏta kìs mớ dỏ gùng bỏta chẻt, bẻ gùng do gòs bỏta cah is dẻng nẻn.” Gùng bỏta chẻt gen geh: “..alả cau tònchot kòn dẻ mớ loh bẻ rẻp sả Yàng Tỏm Trẻ.” Bỏl khai kung dẻng tả mớ rẻng alả kòn m dẻ, mớ dẻng kỏl alả cau ùr bun mớ kòn bỏl khai dẻ sỏl.

b. **Rài dẻ 2**: Tertullian (160-220) – dỏ nả cau dẻng tẻ, dẻng kỏl kẻnẻ cẻ bỏta sỏ lam tò mò bỏta kìs. Ông yal tẻlik nẻn alả pang sả yal bẻh gùng loh torlah bun rẻngẻ cẻkẻr nẻn geh loh tò mò rài ông dẻ. Dẻ bẻh alả cau dẻn Yàng, ông rẻngẻ tẻlik: “Tỏm tẻh bỏl hì dẻ, bỏta tònchot cau geh kỏryan jẻh rài sù m sù m. Gen tẻng, bỏl hì ẻ geh gỏnẻ tả sang dỏ nỏm bun tò mò kẻndul mẻ dẻ sỏl...”

c. **Rài dẻ 3**: Augustine (354-430), rẻngẻ tẻlik tẻlẻ alả cau klẻu dẻ tò mò bỏta loh torlah bun. “Bỏl khai neh sỏ cau ùr nẻng sỏnỏm kẻh nẻng ẻ deh kòn hala dĩlah ẻ rẻs gen bỏl khai rẻp tònchot kòn dẻt gam bun.”

d. **Rài dẻ 6**: Justinian – bỏtau đẻh mẻ tẻngẻ lik La Mã, mớ kung la cau dẻn Yàng (482-565) neh bẻtẻ, “Cau jẻi bẻn kòn dẻt, cẻ gẻr mớ kỏnẻ gỏbẻh bẻh hẻngẻ nẻs cau dẻn Yàng dẻ. Bỏl khai rẻp geh rẻngẻ loh kòn bẻ bỏl hẻ neh geh kẻp la kòn tò mò lẻgar bỏta đẻdẻ dẻ.”

e. **Rài dẻ 16** (rài loh wẻl pa) : John Calvin yal tẻlik lah, “Bulah yal tẻlik jẻnẻu song Yàng dẻ nẻng tò mò đả mớ bỏta ma blẻc Satan dẻ hala nẻng sẻn gẻr alả cau nẻm lohẻn mớ cau ẻ gòs glẻi...bỏl hẻ kung rẻp kẻng bỏta sẻn ẻ sẻp mớ sang lòi dẻnẻnẻ dẻ, pẻhẻn tẻs bỏta kìs, phẻn mẻnẻ hala bỏta pẻnẻ is hẻ dẻ.

f. **Rài dẻ 18-20**: Cau boto yal Jẻnẻu Nẻm William Carey (Ấn Đẻ , 1761-1834) neh kỏryan broả sang kòn pa deh tò mò dà nẻng bẻyẻ in sa pẻac. Mẻtẻ kung tò mò đả jẻh pẻnẻ nẻng kỏryan Sẻtẻ – la broả chẻ rẻs bẻu ùr hẻđẻng cẻnẻng chẻ pẻrgẻc bẻl mớ bẻc bẻu klẻu. Cau boto yal Jẻnẻu Nẻm Mary Sẻssẻr (Chẻu Phẻ, 1848-1915) neh dẻng tả kòn deh bẻr klẻs broả tònchẻt. Mẻ Teresa (1910-1997) cau boto yal Jẻnẻu Nẻm tẻs tò mò Ấn Đẻ neh pẻ alả hìu ẻm nẻng dẻng tả mớ jẻi hìu nhẻ đẻn loh kòn rẻngẻ. Mẻ đẻs lah: “Đẻn bả tònchẻt kòn dẻt...đẻnẻẻ bỏl khaiẻn in.ẻnẻ rẻp dẻp rẻ alả kòn m dẻt kỏl sang sỏrbẻ...”

Alả cau dẻn Yàng sỏtỏm pẻ alả hìu rẻngẻ cau kòn đẻi, pẻ hìu sỏnỏm, sù m lẻt jẻi kòn rẻngẻ mớ dẻngẻ alả cau kỏl kẻp loh dĩ tò mò Mẻh, pẻnẻ alả cau lẻt loh cẻng tò mò “phẻng trẻo Nẻhẻẻ Hẻa Đẻnẻ” tò mò Trung Quẻc mớ dẻngẻ tả cau Đẻ Thẻi klẻs bẻh tẻ cau Đẻc tò mò “Thẻ chẻnẻ” đẻ 2. **Alả cau ẻt bẻ boto** hìu jum gòh bả loh torlah bun mớ jẻh nẻs dẻngẻ tả cau ùr, kòn pa deh klẻs broả loh torlah bun mớ tònchẻt kòn dẻt pa deh. **Alả cau boto yal Jẻnẻu Nẻm** neh tẻmpẻ Jẻnẻu Nẻm mớ kung dẻngẻ tả cau ẻm tò mò sẻngẻ kẻlẻ tẻs dẻ bỏta kìs mớ boto ẻh mẻ sang sỏrbẻẻ alả broả jẻh bẻsẻk tò mò rài bỏl khaiẻ.

3. ALẢ KỎRẻ MỚ GÙNG DẢ TỎM RÀI PA Nẻẻ ĐỎ

A. **Bẻ tẻ tò mò bỏta rẻngẻẻ cẻkẻr tò mò tẻ bun** – dẻngẻ tả cau ùr mớ kòn dẻt klẻs broả loh torlah bun:

Tòm ngai do, ală cau dòn Yàng kung gam dong tă bota kis ală konôm dēt boh broă tus rēp mō dong kòl ală cau mē hala ùr klau gam ơm tòm sēng rngòt cùkìr tòm tũ bun tòm làng bol bol khai dē.

Boh sã is he dē, oă cau gam loh lòt be cau Samari lobon niam, ai bota dong kòl tòm tũ tìp dō nă cau loi ơm tòm sēng rngòt cùkìr tòm tũ gam bun, broă loh lòt sorbac sorbang sã is he dē neh dong kòl ală cau ùr mō kòn dēt!

Boh tòm dō mpôl, ală cau dòn Yàng mō hìu jum goh tòm konhwàl neh loh Mực vụ dong kòl Cau Bun, di pal tòm làng bol khai dē mō kung gam dong kòl rbô nă konôm dēt tòm kòp nam hođang Thế Giới.

Dô mpôl dong kòl cau bun cēng ală dịch vụ be lah: tư vấn bota rngòt cùkìr, dong kòl tinh thần, cēng wôl bota yal tonggit boh sonom toba dō bă song ngan nàng dong ală cau ùr, ùr klau ò loh torlah bun. Mpôl rōp dong cau ùr jòi bota cē gār sonom toba, “siêu âm” mō ală bota pal cāng ndai lăi, tòm tũ mō tơnở oh dēt geh deh. Bol khai gōlik gōr rōh ndang jō jòng mō rōp dong kòl cau pa loh mē in ală bota pal cāng nàng rōng siam kòn, gōr tũ kung rōp dong kòn dēt nàng geh cau ai loh kòn rōng.

Dô mpôl rōp pò Trung tâm dong kòl cau bun gōr tiah tòm tìp mō tư vấn ală cau bun gam ơm tòm sēng rngòt cùkìr (kòn loh torlah bun). Digolan la dong dō nôm kōbàng tòm onih kham, dō nôm onih dēt tòm hìu sonom hala dō nôm hìu opah tòm gùng gōr oă cau lòt loh torlah bun. Gotha la kòn tìp cau ùr/ ùr klau lăi mō tũ loh torlah bun – tòm tũ bol khai gam jòi hala sontòm lòt loh torlah bun – mō dong bol khai lòi wôl kòn. *Trung tâm rōp geh yal tolik loh làng mō buon jòi bàn tòm konhwàl bol khai dē.*

Dô mpôl kung rgoi pò dō nôm hìu ơm ring niam, tiah ơm nàng mē mō kòn rgoi ơm ing. Ală cau ùr kong sang lòi mō loh ãn konjở hala kong pù loh mō kòn geh tiah ơm ring longai mō ndop tòm tũ kōp deh. Tiah hữ rōp dong kòl lăi, tòm tũ mō tơnở deh kòn. Gotha la kòn dong kòl cau loi kòn geh dong mō pal cāng kòn geh tiah ơm. Ală dịch vụ rōp geh yal tolik moya hìu ơm ring longai rōp pleh nàng ò oă cau ndai in sēn rmê mō loh broă dō bă ndop ndor mō longap longai.

Tòm tũ dong kòl cau ùr gam sēn sowi nàng loh torlah bun (cùkìr rngòt rngot tòm tũ bun), he rōp:

- **Ràng tolik bota tòm pà bal.** Đơs tễ be do: ãn ai loh moăt jrùng ngan tòm tũ gō ai ơm tòm sēng kalke do.
- **Kono iătt mō sēn sowi.** Đơs tễ be do: Dan dong ãn in wă boh bota kalke ai dē tòm tũ ai gam bun do.
- **Cēng ală bota yal tonggit.** Lùp tễ be do: Ai git mbe loi boh kòn tòm kondul ai dē/ broă loh torlah bun/ bota sac rwah ndai?
- **Loh tễ be cau Samari lobon niam.** Đơs tễ be do: ãn rōp dong ai lòi wôl kòn. Bol he rōp jòi bal gùng!

Nàng loh gōr dō mpôl dong kòl cau bun nàng tus rēp hơ cau ùr tòm konhwàl he dē, he rgoi loh be do:

- Torgòm cau pràn tòm bota dòn – hơ loh broă bal mō sontòm hoi dan. Tòm boh bōr tễ mō cau Gonoar Boto he dē.
- Botê mpôl he – bōsram gùng nàng “tư vấn” cau ùr/ ùr klau ơm tòm sēng rngòt cùkìr tòm tũ bun.

- Sên sôwì broă loh torlah bun tòm bòn bol he dê – Tiah loi? Cau loi? Nđò? Nchi boh tài?
- Tus rệp mớ cau ừ digolan kôn bota dong kòl he dê – tòm pà boh ngai, tòm mpồl mông tòm boh bớ, tus cồp/ tòm boh bớ bal mớ gốp...
- Sên sôwì tòm loi gớ bota dong kòl cau bun tòm konhwàl he dê – cau loi rợi dong kòl? Cau jak chàì?

B.BOTA DONG TÒ BOH SÊN GÀR SOMBUT BOTA KIS – tòm pà tể tòm konhwàl mớ gốp boyô bodih hìu jum:

Nàng tòm pà mớ konhwàl bodih hìu jum boh broă ở bài loh torlah bun mớ sên gâr bota kis (tòm kondul), bulah ở nguì Sră Goh, bol he kung rợi tòm pà nàng cau ndai in gít:

- Torgòm ală broă:
  - Kôn tonchot cau ở gớ glai la bota tìs.
  - Loh torlah bun la broă kôn tonchot cau ở gớ glai.
  - Gen tàng, loh torlah bun la broă tìs.
- Ngui boh “khoa học” (sêng lúp 1) nàng hớ wól sêng lúp “kôn tòm kondul la be loi? Khai la kôn monus sôl?”
- Ngui bota hớ wól “đạo đức” nàng yal tólik jớh tól nă bol he di pal nàng geh sên gâr ring bal.

Lúp tể “**Di sôl hala ở dilah he tonchot đô nă kôn dết 2 sonam?**” Jớh tól nă rợp hớ wól la “Ồ”. Bol khai rợp ở dong tò tòm broă tonchot đô nă kôn dết 2 sonam – bulah boh gớboai loi? Moya cau rợp dong tò broă loh torlah bun mớ hớ wól lah loh torlah bun kroi is mớ broă tonchot đô nă kôn dết 2 sonam. Bol khai sônio 4 bota kroi is moya ở gớ bota loi dong tò broă loh torlah bun. Do la ală bota tòm pondang mớ gùng nàng bol he hớ wól.

- Kôn ở hết deh mông la dết rhen. Ngan behở!** “Phôi” bun dết rlau mớ kôn pa conđòa lôt, mớ kôn pa conđòa lôt dết rlau mớ kôn pa tă dồng. Bota rondap ring bal ở gowèt tus onàng. Gonoar pal cềng geh ở gólik dồng jat bota onàng. Dilah behở, tài boh cau klau dồng rlau mớ cau ừ gen bol khai geh gonoar rlau sôl?
- Bun ỏm tòm kondul mề.** Ngan behở! Moya tiah he ỏm ở yal tólik he la ncau. Tiah ỏm ở gowèt tus broă ring bal. Ở di tũ he ỏm tòm hìu gen he ở hoan la kôn monus rlau mớ tũ he ỏm di gah gùng. Ở gớ bota tòm gớ boh dolam la kôn monus đô nă kôn dết dê tòm tũ gan gùng deh – mù 10cm tus hớ gùng deh ở tòm gớ ngan la kôn monus. Bulah dolam hala bodih kondul mề gen kôn dết hớ sùm la kôn monus.
- Kôn ở hết deh ở hết geh bota gít wă.** Di ngan! Kôn pa conđòa lôt gen ở gít wă rlau mớ kôn pa tă dồng. Ală cau ở gít kah tòm tũ kong cau reh gen bota gít wă êt rlau mớ tũ ngac ngar. Moya gonoar kôn monus ở tongguh hala tommù jat bota gít wă khai dê. Tonchot cau tòm tũ ỏm reh gen di pal tòm “đạo đức” sôl, hala bota gít wă khai dê gowèt tus hớ gonoar pal cằg geh khai dê ớ?
- Kôn ở hết deh gen gam konòm mớ bota ndai.** Di ngan! Ală kôn pa deh, digolan la kôn pa tă dồng kung gan konòm mớ cau ndai. Cau kra mớ cau kòp jê kung konòm dê cau ndai. Cau konòm mớ insulin (sonom tiểu đường) ở roh gonoar geh kis. Yàng đợc lah cau gôn konòm mớ cau ndai pal nàng cề gâr ở di là pal tonchot ở.

Hala bol khai brồ nàng dong tò broă loh torlah bun boh bota tò mò cau ùr/ ùr klau dê, moya jonau bol khai đơs lah – kòn gam tò mò kondul ò di la kòn monus ngan – mìn la ndòm bal. Gen, dô đở tai, nàng dong bol khai git loh, lùp tẻ ală jonau dong tò do rgoi đòm jat mớ dô nă kòn dẻ 2 sonam sol?

- a) **Jẻn priă: “Bol hi rbah ngan. Bol hi ò tol nàng ròn kòn.”** Tò mò ròn siam dô nă kòn monus goloh siou ngan gen bol he rgoi tonchot cau sol? Ponyou, dô nòm hiu nhă gal kòn mớ tonchot òm kòn 2 sonam bol khai dê nàng ò loh konjở, gen bota do di pal sol? Ngan la Ò DI! Behở, tonchot kòn gam tò mò kondul la broă ò songring ngan.
- b) **Bota ò kóp kỏn: “Ò rgoi boklon nàng deh dô nă kòn dẻ ò geh wă rỏ tus tò mò dunđia do.”** Oă cau đơs lah broă do la broă niam, sang dô nòm bun ò kóp kỏn la di rlau mớ lỏ khai in kis tò mò dunđia mớ ò cau kóp gỏn. Dilah gỏs cau ò kóp kỏn he, gen rgoi tonchot he sol? Ponyou, gỏs dô nă kòn dẻ 2 sonam mớ ò cau kỏn mớ bol he kung gỏs ngkai nàng klỏ lah tò mò từ khai 5 sonam gen ỏp kong cau rỏn boklon mớ sẻ ò sỏp. Gen bol he rgoi tonchot khai boh từ do sol nàng khai in ò kong bota be hỏ tò mò ală ngai ỏp tus sol? Ngan Ò DI behở! Porlở wol bol he pal ỏn nủs dong kỏl rai kis kòn dẻ hỏ. Geh kóp kỏn ò di la gotha gỏnoar ring bal kòn monus dê tài boh la kòn monus gen geh ring bal rau. Kòn dẻ ò hẻt deh gen kung la kòn monus sol!
- c) **Kòn kwet gỏlte: “Ò di boklon dô nă cau ùr lỏ ròn dô nă kòn kwet gỏlte.”** Dilah dê đap mat he la dô nă kòn dẻ ò ngac ngar tò mò bỏ tongoh, gen he rgoi tonchot kòn dẻ do tài boh bota ò ngac ngar khai dê sol? Ò, jỏh tol nă cau ỏp hỏ lah pal cẻ gỏr khai. Dilah dô nă kòn dẻ ò hẻt deh kwet gỏlte la kòn monus, kung be kòn 2 sonam gen boh cong tàng lỏ nàng rgoi tonchot dô nă kòn tò mò kondul taih? Nchi boh tài cau do gỏs gỏnoar kis mớ cau ndai gen ò? Ngan, dô nă kòn gam tò mò kondul gen kung la kòn monus! Gỏs cau đơs lah tonchot kòn dẻ kwet gỏlte gam tò mò kondul la broă di pal. Moya, bol khai git lah hỏ Ò DI la broă di pal mớ kung ò gỏs kwỏ kòn dẻ in sol. Đơs ngan lah tài boh hiu nhă ò kỏn ănh konjở rlau tai, rngỏt siou hala bắsil,...
- d) **Cau ùr gỏs gỏnoar tò mò sả jan he: “sả jan ănh jẻ, ănh gỏs gỏnoar sac rwah ală bota!”** Ò! Tò mò từ dô nă cau ùr đơs behở gen cau hỏ rgoi sac rwah tonchot mớ tonroh kòn tò mò kondul he, khai ò wă boh bota git wă mỏng òs. Oh dẻ do ò di la gủl tò mò sả jan khai dê – moya, do la dô nă cau kỏi – gam ỏm ing tò mò sả jan khai. Gen tàng, bota sac rwah do Ò gỏrẻ mớ khai nàng tonchot dô nă cau ndai. Kung behở sol, dô nă cau mẻ ò gỏs gỏnoar tonchot kòn 2 sonam he dê sol. Kòn gam tò mò kondul hala kòn pa deh gen gỏs gỏnoar kis ring bal tài boh khai kung la kòn monus sol! Cau ùr gỏs bota crih crai rlau jỏh hỏ la “kong bun” kòn tò mò kondul. (Gỏwẻt mớ bota bun bordih hiu kòn – sẻn wol tò mò Sẻng lùp 2).

C. Boto hiu jum gỏh in – sang tolik bota loh torlah bun, dong kỏl cau bun mớ dong tả kòn tò mò kondul:

Bota do pal cằng ngan nàng cau at bỏ hiu jum gỏh, cau boto tẻlam kòn sau Yằng jỏh nủs sang tolik bota loh torlah bun, mớ loh broă nàng gỏs rondỏp dong tả cau ùr mớ kỏnỏm dẻ klắs bota chỏt mớ sỏt rmắc tài boh loh torlah bun tò mò ală cau bỏdih hiu jum gỏh mớ Yằng hỏi sac.

Rcang hiu jum gỏh in boh broă yal tolik glai iỏh bosak loh torlah bun. Oă cau pal geh sẻn gỏ broă ò song ring nàng ò dỏn dỏp. Porlở wol, bota ò kỏn sủm ỏm tò mò klam jỏngo nàng loh broă (ndỏp ndỏr), dilah cau Boto ỏm mỏ mỏ gen do la từ nàng cau dỏn Yằng lỏt loh torlah bun mớ sẻn be mỏng òs. Pol đơs tò mò srả Ephesỏ 5:11: “Baň gỏs bota gotỏmklac bal tò mò broă ò kwỏ bota klam jỏngo dê, chan lah

porhong bol khai la niam rlau”. Sèng do di ngan mớ bota loh torlah bun. Tòm tũ broă loh torlah bun geh râng tolik, bota ò song ring geh sèn gồ loh làng mớ cau ropy porlac sang.

Ală bota sonròp nàng loh broă:

1. Râng tolik broă loh torlah bun (Ephesô 5:11)
2. Yal tolik bota toh glài tòi glài loh torlah bun tòm Bôtau Krist mớ nhâm cau neh tontuh (Esai 53:5, Ephesô 1:7).
3. Hòi dà cau tus tòm bota ring longai mớ nùs nhom sâng goh boh bota dòn (Hebrơ 10:22).
4. Lòi tũ jở, dong cau ùr, cau klau tòm pà jônau loh cong tòm hìu jum goh (Yal tolik 12:11).
5. Rchang bol khai in nàng tòm pà boh gổboai lòi nàng sèn gâr bota kis la broă pal câng (Pơđik 31:8-9).
6. Hòi dà hìu jum goh dong tã cau ùr ơm tòm sèng rgòt cùkìr tòm tũ bun tòm konhwàl he dê mớ bota tềlam, dong kòl pal câng nàng hơ nèn boh bota kis (Pơđik 24:10-12, Luka 10:25-37).

Lơh jat: “Bota dồng mâng la bol he iat, loh jat mớ tòm pà jônau hữ cau ndai in.” Sèn sowi nèn bol he ropy bôto cau lòi. Digolan 5 nă kung di sôl. Bol he rgời bôto cau rềp mớ he, mpòl cau ùr mớ cau klau in sôl? Dilah he la cau Boto, he rgời bôto ală cau Boto ndai tòm konhwàl he dê sôl?

Tũ he sontòm duh broă cau gut dar, ală sřă do ropy dong he mớ mpòl bol he sôl

1. Bư tê tòm bota rngòt cùkìr tòm tũ bun cau pa sonròp in
2. 7 cớđòa nàng sontòm mpòl dong kòl cau bun
3. Mìng gợs dồ bota – tòm pà mớ cau ò hệt git Yàng
4. 4 sèng lùp gợs bota tềlam – bôtê “4 Sèng lùp”
5. Geh toh glài mớ ring longai – sombòi tonở loh torlah bun .

“Quét” mảh QR nàng cềng brê ală bota bớram pơnjat, 4 Sèng lùp Tề lam cau at bô in, gợs sřă lơh bài, video mớ bota ndai

Tòm : www.baovemamsong.org

BOTA BÔTÊ 4 SÈNG LÙP

Dùl tòm bota bôtê niam rlau joh cau jat Do Thái dê la: “Cau lòi sèn gâr bota kis dồ nă cau dê gen cau hữ neh sèn gâr joh dunñia.”

Moya loh torlah bun la tòm pit bota kis dồ nă cau dê mớ loh tòm gợl oă cau. Ală kơnòm dết ò geh kis mớ cau mề sôt rmác tòm nùs tồ bô tongoh!

Gen, nchi bôh tài cau sac rwah nàng loh torlah bun? Bota loi loh ùr klau in sac rwah loh torlah bun, tòh hõ gôh cau dòn Yàng tòh hìu jum goh bol he? Nchi bôh tài bol he ò pò bôh đơs jôhau song bôh broă loh torlah bun tòh hìu jum goh? Tũ loi bol he in kono jôhau Yàng hòh sac nàng sôntòm gonoar broă dong tă kôn tòh kondul mơ cau ùr klàs loh torlah bun?

Sră “4 Sèng lùp” rop ai bol he mơ hìu jum goh bol he dê jôhau Sră Goh nàng hơ wôl ală sèng lùp do, gít gùng nàng sên dòng màng bota kis, kono jôhau Yàng hòh sac nàng dong tă cau kong porhìn mơ wă ală bota pal câng nàng loh broă golik công nha.

Gít gùng dong tă mà cèng wôl bota kis kôn tòh kondul gut dar he, dilah cau ùr tòh kônhwàl he rop lôt loh torlah bun – hìu jum goh bol he dê pal câng botê bôram sră do. Tài bôh cau tòh kônhwàl he kôn bota dong kòl bôh hìu jum goh he.

Ală cau neh bôram tòh Việt Nam đơs be loi?

“Do la broă sùm golik gôh tòh bôn ăn jê mơ tũ do ăn sên gôh rgoi nàng tòh đră mơ gôh” – Jôhau yal wôl dô nă cau klau dê.

“Tũ bol hi crap wôl bota bôram bôh yal công, bol hi kôn sôntòm mơ loh broă do” – dô yô ùr klau tonõ neh botê bôram 4 Sèng lùp yal tongit.

“Bota do pal câng hìu jum goh mơ tòh bôn tòh he in” – dô nă cau Boto neh bôram 4 yal tongit.

“tòh hìu jum goh hi dê, gôh oă cau ùr neh loh torlah bun mơ ò gít loh be loi nàng koryan broă do...un ngài Yàng bôh ăn geh botê bôram...” – bau dô nă cau Boto yal tongit.

“Quét” mành QR Code hala sên tòh website:

www.baovemamsong.org

Kôn dong kòl? Geh bun? Hòh nàng geh dong kòl: 081 511 4526

Hala jòi bol hi mơ email: bvmshanoi@gmail.com

“Botê 4 Sèng lùp” geh cau Boto John Ensor cih, la cau bô dà mơ at bô PassionLife Fellowship sên tòh <http://www.passionlife.org/>